

Aan den voorkant der Vaartstraat had deze een zeer eenvoudig aanzien met zijn roode baksteen; dat was het reeds bestaande 16e-eeuwsche gebouw, gelaten in zijn oorspronkelijken staat. Maar ter rechterzijde er tegen aan, verrees een huis, met aan den straatkant vijf groote vensters en vijf kleinere er boven. Het spitsgepunte dak, waarop de zoo-even beschreven koperen windwijzer-als-een-zonneschijf-met-stralen, had een hoogen vorm.

De groote poort links gaf toegang tot een ruim portaal, met een monumentale trap, daarachter de binnenplaats, rechts afgesloten door den rijk verluchten zijgevel van het nieuwe gebouw, links door den gevel van het woonhuis uit de 16e eeuw. Harrewijn heeft vele jaren later, 1684 en 1692, twee kopergravures van den gevel van het ateliergebouw gemaakt. Evenals de Italiaansche paleizen, was deze, altijd volgens de beide gravures, met later verloren gegane geschilderde paneelen versierd.

Een rijke portiek, die gedurende de herstellingswerken in alle pracht is weergevonden, met zijn drie doorgangen, kunstig beeldhouwwerk, saters en nimfen, borstbeelden van saters en bacchanten, standbeelden van Minerva en Pictura, Latijnsche teksten van Juvenalis, verbond de beide gebouwen.

Wanneer men deze portiek was doorgegaan, kwam men in een tuin vol vruchtboomen, daaronder vijgen en allerlei sierplanten. Achter in verrees het steenen tuinhuis met het, eveneens nog ongeschonden bewaard gebleven beeld van Hercules; de beelden van Bacchus en Ceres zijn verloren gegaan. In dezen tuin, waar pauwen en hoenders rondliepen, wandelde Rubens gaarne met zijn jonge, tweede vrouw Helena Fourment en zijn zoon Nikolaas.

Intusschen viel aan het uiterlijk van het huis te bemerken dat het door een man werd ontworpen, die veel meer schilder dan bouwkundige was. Decoratieve schoonheid hield hij voornamelijk op het oog, redelijkheid der constructie werd daaraan meermalen opgeofferd, al was hij er wél in geslaagd, aan den eenvoud van het zestiende-eeuwsche woonhuis de rijke versieringen van de Italiaansche barok te verbinden.

Door het paviljoen juist op de aslijn van de middelste der drie arcaden te plaatsen, was er eenheid en harmonie in portaal en hofruimte gebracht.

In voltooiden staat had het huis, als schoonste voorbeeld van Vlaamsche barok-architectuur, de groote bewondering van Rubens' tijdgenooten. Latere bezitters veranderden er echter aan. Toen het Antwerpsche stadsbeheer het in 1937 voor 5.086.377,83 frcs kocht, was het ellendig verknoeid en verminkt.

Bij de beantwoording dezer vraag van gewicht: *welke bestemming te geven aan het*